

Guolástus- ja riddodepartemeanta
Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep,
0032 Oslo

Din ref./Deres ref:
200601874- /SJO

Min ref./Vår ref:
SKM/hns

Beaivi/Dato:
02.10.2006

Norgga Sámiid Riikkasearvvi guláskuddancealkámuš NAČ 2006:16 "Struktuvragaskaoamit guolástanfatnasiin"

Sámi kultuvrra vuodđu

Norgga eiseválddit leat sihke álbmotrievtti ja našunala rievtti vuodul, geatnegahtton láhčit dilálašvuodaid nu ahte sápmelaččat besset sihkkarastit ja ovddidit gielaset, kultuvrraset ja iežaset servodateallima, ea.ea. Vuodđolága §110a bokte 1988 ja ILO-konvenšuvnna nr. 169 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid birra iešmearrideaddji riikkain mii vuolláičállojuvvui 1990. Lea maid dohkkehuvvon ahte art. 27 ON konvenšuvnna 1966 rájes siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid sápmelaččaide álgoálbmogiin fáttmasta sápmelaččaid oppalaš kultuvrralaš doaimmaheami ávnnaslaš eavttuid.

Lagasvuoda- ja sorjavašvuoda prinsihppa ferte leat vuodđun guolástanhálddašeamis

Norgga Sámiid Riikkasearvvi vuodđooaidnu lea ahte guolástanhálddašeapmi ferte huksejuvvot lagasvuoda- ja sorjavašvuoda prinsihpa nala. Prinsihppa mearkkaša ahte sii geat orrot lahka ja eanemusat dárbašit valljodagaid, sis galgá leat ovdamunni ávkástallat valljodaga.

Norgga Sámiid Riikkasearvi oaivvilda ahte filtii earremuddemat árra ovccilot-logus dagahii ahte sámi guolástusbáikkiin earit árbevirolaš vuotnabivdiide sakka unno. Vaikko olbmot dáid mearrasámi guovlluin buolvvaid mielde leat dorskiid bivdán, de váilevaš "historjjálaš bivdobohtosat " 1987/88/89 geavahuvvui ággan biehttalit olbmuid eallimis dainna mat leat leamašan kultuvrra ja ássama vuodđun. Bivdinvejolašvuoda rievdeapmi lea ea.ea. dagahan stuora katastrofalaš váikkuhusaid mearrasámi guolástanservodagaide, ja Norgga Sámiid Riikkasearvi

Norgga Sámiid Riikkasearvi – Riikkastivra Landsstyret

Postboks 173	Tlf. sekretariat	78 48 69 55	Org. nummer 971 481 463	E-mail	nsr@nsr.no
N-9521 GUOVDAGEAIDNU	Tlf. leder	98 48 75 76	Kontonummer 4910.10.15084	Web	www.nsr.no

danin vuordá doaimmaid mat sáhtaše jorgalahttit negatiivvalaš ovdáneami ja doaimmaid mat nannešivčče sámi vuotnabivddu.

Guollevalljodagat fertejit hálddašuvvot nanaguoddevaš vuogi mielde, ja danin leage dohkálaš ahte leat álggahuvvon dehálaš doaimmat mat eastadit badjelmearálaš bivddu, ea.ea. árra ovccolotlogu vásihusaid vuođul. NAČ 2006:16
 ”Struktuvragaskaoamit guolástanfatnasiin” deattuhuvvo dárbbášlažžan ahte nanaguoddevašvuohta lea dehálaš oassi guolástanhálddašeamis, ja Norgga Sámiid Riikkasearvi ollásit doarju dán ulbmila. NAČas 2006:16 čállojuvvo ahte guollevalljodagat ”galget addit seammá vuođu ekonomalaš doibmii boahttevaš buolvvaide go dálá bulvii. Jus valljodagat dahje ekovuogádat lea heavganan ovddit buolvvaid doaimmaid dihte, de mii leat geatnegahtton daid fas ođasmahttit. Ii leat doarvái dušše sihkarastit guollemáddodaga goarideames. Dat galgá hálddašuvvot nu ahte dat addá buori sállasiid boahhte áiggis ge.” Dás ferte leat dakkar vuođđudeaddji prinsihppa ahte árvoštallá doaimmaid mat sihkkarastet ovddasvástideaddji guolásteami.

Guollevalljodagat gáržžiduvvojit dušše soapmásiid háldui

Oppalašvuođas Norgga Sámiid Riikkasearvi cuiggoda struktuvraearre-ortnega, mii guokte jagi lea doaibman, ja oppalaš ovdáneami guolástanhálddašeamis mii lea dagahan vahágahtti dilálašvuođa go ea.ea. dorskelobit, ja dakko bokte veadjoárjjalaš árvoháhkama, čohkkejuvvojit soapmásiid ja fámolaččaid háldui. Dát lea ovdáneapmi mainna mii oppalaččat eat leat duhtavaččat. Go guoská báikkálaš oamasteapmái ja árvoháhkanvejolašvuhtii, de dat vejolašvuođat oppalaččat leat unnon mañimus jagiid, mii lea dagahan heajos áigodatnuppástuhttima, ea.ea. Finnmárkku rittus.

Norgga Sámiid Riikkasearvi háliida maiddái čujuhit váttisvuođaide go sáidesáiko-snuoranuohtefatnasiid lohku dađistaga lassana vuonain. Livččii sávahahtii giddeat vuonaid dahje eará ládje gáržžidit dáid fatnasiid doaibmi reaidduiguin, danin go dat gurreit guliid vuonain, mii goarida báikkálaš olbmuid vejolašvuođa guolástit lagas ruovttuguovlluin.

Hukset eanet guollevuostáiváldinbáikkiid ja muohkadanrustegiid ja oažžut stádis njuoskaguollebuktima gáddái lea áibbas mearrideaddjin árvoháhkamii mii dáhpáhuvva riddo- ja vuotnaservodagain. Doaimmat dása heivehuvvon maiddái dagahit eanet doaimma rittus, maiddái mearrasámi servodagain.

Sámedikkis ferte leat aktiivvalaš rolla guolástushálddašeamis

Mañimus jagiid lea bargojuvvon ollu molssaevttolaš guolástanvalljodagaid hálddašanmodeallaiguin. Finnmárkku Fylkkasuohkan lea ráhkadahttan ovttamodealla mas earrehálddašeapmi guvllolaš oassálastin, ja Norgga riddoguolásteddjiidsearvi nuppi modealla mas evttohit reguleret riddoeriid ja bivdoserviid. Beroškeahtta makkár hálddašanmodealla sávašivččii, de Norgga Sámiid Riikkasearvi háliida ahte Sámedikkis ferte leat aktiivvalaš rolla valljodagaid hálddašeamis.

Háliidat vuolimuseari fatnasiidda vuollel 15 mehtara

Árbevirolaš riddofanas lea vuollel 15 mehtara guhkki ja áibbas dehálaš riddoservodagaid ássamii ja barggahussii, earenoamážiid sámi guovlluin. Guhká juo lea dáhpáhuvvan dakkár ovdáneapmi mii lea dagahan ahte smávit fatnasat leat massán vuoigatvuođaid stuorit fatnasiidda, ja mánggaid iešheanaláš eaiggádis oamstančoahkádusaide mas eai leat nu mánga eaiggáda/fitnodaga duogábealde. Fatnasiid vuollel 15 mehtara ferte earenoamážiid atnit čalmmis, ja suodjaluvvot loguid geahpidemiid ja vejolaš resursavuoddu gáržžidemiid vuostá. Mearrideames vuolimuseriid dáid fatnasiidda sáhtta bisuhit dárbbaslaš doaibmavuoddu maiddái dalle go oppalašearri unnu lea dehálaš vai mearrasámi kultuvra galgá sealluhuvvot.

Norgga Sámiid Riikkasearvi oaivvilda ahte riddofatnasiid vuollil 15 mehtara berre suddjet viidáset geahpideami vuostá, ja vejolaš struktuvradoaimmat daid fatnasiid ektui ferte danin gáržžidit eaktodáhtolaš kondemnerenortnegiin man berre geahččat fatnasiid ođasmahttima ektui.

Háliidat sirdihit eriid áhpefatnasiin unnimus riddofatnasiidda

Evttohusat 1. joavkkus guovlogáržžidemiid, reaidogáržžidemiid, unnimusmihtuid ja áigodatgáržžidemiid ektui, leat ovdamearkkat kapasitehtageahpideaddji dagaldagat maid Norgga Sámiid Riikkasearvi doarju. Go ná deattuha movt ja man ládje bivdá, ovdal go gallis geat bivdet váikkuha dasa ahte geahpida barggahusa ealáhusas, dahje váikkuha dasa ahte riddoservodagat ain geanohuvvet. Go sirdá earreoasiid áhpefatnasiin riddofatnasiidda lasihuvvo barggahus sakka.

Ii doarjjo struktuvraeriid dahje valljodatranttu álgaheami

Go guoská struktuvralávdegotti eará árvalusaide de Norgga Sámiid Riikkasearvi lea vuostá joatkit struktuvraeriiguin, earenoamážiid fatnasiidda vuollel 15 mehtara, go dat ii buorit gánnihahttivuođa seammásgo unnida barggahusa. Mii leat vuostá resursareanto-árvalusa ea.ea. danin go dat geavahuvvo ággan juohkit eriid aigibeaivái.

Sápmelaččain lea čielga vuoigatvuođat guollevalljodagaide

Norgga Sámiid Riikkasearvi áigu loahpadettiin fuomášuhttit ahte sápmelaččain mearrageavaheami bokte eahpitkeahttá leat vuoigatvuođat guollevalljodagaide. Ovdaneapmi man Norgga eiseválddit leat dorjon regulerenpolitihka bokte mii lea dagahan ahte guolástusealáhus lea rievdan almennevuoigatvuođas dakkar vuogádahkan mas leat unnit aht unnit oassálastit, ja go vuoigatvuođat lea čohkkejuvvon dušše muhtuniidda leat dagahan stuorit váikkuhusaid go ovdal.

Norgga Sámiid Riikkasearvi doarju danin 1. joavkku árvalusa ahte galget guorahallat ja árvoštallat guolástuspolitihka 1990-rájes gitta otnáža rádjái dainna ulbmiliin ahte sihkkarastit fatnasat vuollel 15 mehtara ožžot stuorit oasi eriin, ja sirdihit eriid áhpefatnasiin riddofatnasiidda. NSR háliida guolástuspolitihka mas guollevalljodagaid dohkálaččat ávkástallojuvvojit nu ahte barggahus guolástanealáhusas nannejuvvo ja dakko bokte maid deattuhit ássama rittus seammás go riddo- vuotnaservodagaid árvohákan deattuhuvvo.

Norgga Sámiid Riikkasearvi vuordá bohtosiid nammaduvvon ekspeartajoavkku čielggadeamis sápmelaččaid ja earáid bivdovuigatvuodaide olggobealde Finnmárku.

Høringsuttalelse fra Norske Samers Riksforbund til NOU 2006: 16 "Strukturvirkemidler i fiskeflåten"

Grunnlaget for samiske rettigheter

Norske myndigheter er både gjennom folkeretten og nasjonal rett, forpliktet til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen skal kunne sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv, bla. gjennom vedtakelsen av Grunnloven § 110 a i 1988 og ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater i 1990. Det er også anerkjent at art. 27 i FNs konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter i forhold til samer som urfolk omfatter de materielle forutsetningene for samenes totale kulturutøvelse.

Nærhets- og avhengighetsprinsippet må ligge til grunn i fiskeriforvaltningen

Norske Samers Riksforbunds grunnleggende syn er at fiskeforvaltningen må bygge på nærhets- og avhengighetsprinsippet. Prinsippet innebærer at de som bor nærmest og er mest avhengig av ressursen, skal ha en fortrinnsrett ved fangst av ressursen.

Norske Samers Riksforbund mener at feilslåtte kvotereguleringer tidlig på nittitallet førte til dramatiske reduksjoner av kvoter for tradisjonelle fjordfiskere i samiske fiskerisamfunn. Til tross for at folk i disse sjøsamiske områdene gjennom tidene har fisket torsk i utallige generasjoner, var det manglende "historisk fangst" i årene 1987/88/89 som ble brukt som begrunnelse for å nekte folk retten til å leve av det som alltid hadde vært en av grunnpilarene for bosettingen og kulturen. Denne fravristingen av tilgang til fisket har blant annet hatt katastrofale konsekvenser for sjøsamiske fiskerisamfunn, og Norske Samers Riksforbund imøteser derfor tiltak for å reversere den negative utviklingen og tiltak for å styrke det tradisjonelle samiske fjordfisket.

Fiskeriressursene må forvaltes på en bærekraftig måte, og det er derfor akseptert at det er viktig med tiltak for å hindre overfiske, blant annet med tanke på erfaringene fra tidlig nittital. I NOU 2006: 16 "Strukturvirkemidler i fiskeflåten" presiseres behovet for at hensynet til bærekraft må være overordnet i fiskeriforvaltningen, og Norske Samers Riksforbund gir sin fulle tilslutning til denne målsetningen. I NOU 2006:16 står det at fiskeriressursene "skal gi det samme grunnlag for økonomisk aktivitet for de neste generasjoner som for oss. Dersom ressursene eller økosystemet er overbelastet av tidligere generasjoner er vi forpliktet til å bygge dem opp igjen. Det er ikke nok at man sikrer at fiskebestandene ikke bryter sammen. De skal forvaltes slik at de gir et godt langsiktig utbytte." Dette må være et grunnleggende prinsipp når man vurderer tiltak for å sikre ansvarlig fiske.

Fiskeressursene samles på få hender

Norske Samers Riksforbund vil på generelt grunnlag peke på at ordningen med strukturkvoter, som har vært i funksjon i to år, og den generelle utviklingen i fiskeriforvaltningen har ført til en meget uheldig situasjon der blant annet torsketillatelsene, og dermed den potensielle verdiskapningen, samles på få og stadig mektigere hender. Dette er en utvikling vi på generelt grunnlag ikke kan si oss fornøyd med. Når det gjelder lokalt eierskap og muligheten for verdiskapning på

land, er disse mulighetene generelt redusert de senere år, noe som har ført til en nedgangskonjunktur, blant annet på Finnmarkskysten.

Norske Samers Riksforbund vil også presisere at problemet med snurpere og snurrevadbåter i fjordene stadig er økende. Det hadde vært ønskelig å stenge fjordene eller på andre måter begrense fartøyene med aktive redskaper, da disse rensker unna fisket i fjordene, noe som går ut over lokalbefolkningens muligheter til hjemmefiske.

Utbyggingen av flere fiskemottak og videreforedlingsanlegg samt tilgangen til stabil råstoffleveranse er avgjørende for verdiskapningen som skjer i kyst- og fjordsamfunnene. Tiltak knyttet til dette vil også føre til større aktivitet langs kysten og også i sjøsamiske samfunn.

Sametinget må spille en aktiv rolle i fiskeriforvaltningen

Det har de siste årene har vært arbeidet med alternative modeller for forvaltning av fiskeressursene. Finnmark Fylkeskommune har utarbeidet en modell med kvoteforvaltning med regional deltakelse, og Norges kystfiskarlag en modell om regulering gjennom kystkvoter og fangstlag. Uansett modell for regional forvaltning ønsker Norske Samers Riksforbund at Sametinget må spille en aktiv rolle i forvaltningen av ressursene.

Ønsker minimumskvoter for båter under 15 meter

Den tradisjonelle kystflåten under 15 meter har stor betydning for bosetting og sysselsetting i kystsamfunnene, ikke minst samiske områder. Over tid har det funnet sted en utvikling med tap av rettigheter fra mindre fartøy til større fartøy, og fra mange selvstendige eiere til en samling av eierskap på færre hender/selskap. Flåten under 15 meter må sees på spesielt, og skjermes mot reduksjoner i antall og eventuelle begrensninger i ressursgrunnlaget. Fastsettelse av minimumskvoter som sikrer at denne flåtegruppen kan opprettholde et nødvendig driftsgrunnlag også ved nedgang i totalkvoten er viktig for at sjøsamisk kultur skal leve videre.

Norske Samers Riksforbund mener at kystflåten under 15 meter må skjermes mot videre nedbygging, og eventuelle strukturtiltak i denne flåtegruppen må derfor begrenses til en frivillig kondemneringsordning som ses i sammenheng med behovet for fornyelse av flåten.

Ønsker å overføre kvoter fra havflåten til den minste kystflåten

Forslagene fra Gruppe 1 om områdebegrensninger, redskapsbegrensninger, minstemål og tidsbegrensninger, er eksempler på kapasitetsreduserende faktorer som Norske Samers Riksforbund gir sin tilslutning til. En slik fokus på hvordan man fisker, fremfor hvor mange som fisker vil dessuten virke uten å redusere sysselsettingen i næringen, eller bidra til ytterligere svekking av kystsamfunnene. Ved å overføre kvoteandeler fra havflåten til kystflåten kan sysselsettingen økes betydelig.

Støtter ikke videreføring av strukturkvoter eller innføring av ressursrente
Når det gjelder øvrige forslag fra strukturutvalget går Norske Samers Riksforbund mot å videreføre ordningen med strukturkvoter, spesielt i flåtegruppen under 15 meter, fordi det ikke bedrer lønnsomheten og samtidig gir en sysselsettingsreduksjon. Vi går videre mot forslaget om ressursrente blant annet fordi det brukes som et argument for å utdele evigvarende kvoter.

Samene har klare rettigheter til fiskeressursene

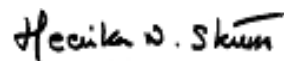
Norske Samers Riksforbund vil avslutningsvis understreke at samene som gruppe gjennom sin bruk av sjøen har uten tvil ervervet seg klare rettigheter til fiskeressurser. Utviklingen som norske myndigheter blant annet har understøttet med reguleringspolitikken som har vært ført har bidratt til at fiskeriene gått fra å være en allmenning til et system der det stadig er blitt færre aktører, samt at rettigheter har blitt samlet på få hender med større ringvirkninger enn tidligere.

Norske Samers Riksforbund støtter derfor også opp om forslaget fra gruppe 1 om at det skal foretas en gjennomgang og evaluering av fiskeripolitikken fra 1990 frem til dags dato med det formål å sikre flåten under 15 m større andel av kvotene, og omfordele ressurser fra den havgående flåte til kystflåten. NSR ønsker en fiskeripolitikk hvor forsvarlig utnytting av fiskeressursene gjennom styrkingen av sysselsettinga i næringen og dermed også bosettinga langs kysten er i fokus samt kyst- og fjordsamfunnenes muligheter for økt verdiskapning

Norske Samers Riksforbund ser for øvrig fram til resultatet fra det nedsatte ekspertutvalgets utredning om samers og andres rettigheter til fiske utenfor Finnmark.

Dearvvuodaiguin / Med vennlig hilsen

Silje Karine Mutka (sign)
NSR jodiheaddji/NSR leder

Heaika N. Skum
NSR čállingotti jodiheaddji
NSR sekretariatsleder